

למה נדדה שנת המלך?

ינון משעלי

במבט על, ניתן לחלק את סיפור המגילה לשני חלקים: עד שנדדה שנת המלך¹, ומכאן ועד סוף המגילה, כיון שללא ספק ה"ונהפוכו" במגילה מתחיל מאותו לילה. במילים אחרות, לילה זה מהווה נקודת מפנה חשובה במגילה.

בגמרא במגילה (ט"ו ע"ב) מובאות דעות שהמלך שנדדה שנתו הוא המלך - הקב"ה (שכן לא כתוב שנתו של איזה מלך נדדה). לדעות אלו יש סימוכין רבים בפסוקי המגילה, אך אנו נתמקד בנדידת שנת המלך אחשוורוש.

שאלות ונקודות שידונו במאמר

בקריאת המגילה מתעוררות שאלות רבות: מדוע מזמינה אסתר את המן למשתה? האם זהו מקרה שנדדה שנתו של המלך? במידה וקשה לו להירדם היינו מצפים שידאגו לאיזה בדרך מוצלח שינסה להרדים את המלך. שאלה נוספת, מה פשר היחס השלילי שנוקט המלך נגד יקירו המן כבר בשלב הזה? ועוד, המן מגיע לבשר למלך שהכין את העץ למרדכי דווקא באמצע הלילה כשכולם ישנים, לא ניתן לחכות לבוקר? ואם כבר הגיע, למה נמנע מלומר את דבריו שהכין את העץ למרדכי?

ההנחה שעומדת לרגלי הסיפורים במגילה

בעצם, במגילת אסתר יש כמה סיפורים שנראים כ"היסטוריה" של בית המלוכה בשושן הבירה. אבל אם נחזור לנקודה שהגדרנו למעלה, שהלילה שנת המלך היא הנקודה החשובה, נוכל להבין שסיפורים אלו מהווים שרשרת אירועים שאינה מקרית! הסיפורים כולם שותפים חלק לחלק בהרכבת הפאזל השלם לשם תפירת התיק להפיל את המן הרשע. הבסיס להתנהלות המגילה בסדר המקרים הזה דווקא הוא ההשגחה העליונה שנדרשת מהפסוק² "יבוא תמלך וְהמן הַיּוֹם", שהם ראשי תיבות של שם ה'. מלבד זאת, שם ה' רמוז דווקא במשתה שארגנה אסתר, ובהמשך נבין שהמעשה של אסתר מהווה חלק נכבד בנדידת שנת המלך בפרט, ולהובלה ל"ונהפוכו" במגילה בכלל.

מספר מקורות חז"ל בענין

במסכת מגילה (ט"ו ע"א) כתוב: "מה ראתה אסתר שהזמינה את המן - פחים טמנה לו!". ועל הפסוק "יבוא המלך והמן" אומר ה'תורה תמימה' שאסתר הזמינה את המן כדי ש"יקנאו בו יתר

¹ אסתר ו, א.

² שם ה, ד.

השרים שלא זמנה גם אותם ויהיו כולם שונאים אותו ואולי תצמח מזה ישועה". רבא אמר: "נפלה מילתא בדעתיה, אמר: מאי דקמן דזמינתיה אסתר להמן?".

ביאור והרחבת התשובות

אחשורוש נזכר שבפעם האחרונה ששתה יין ניסו להערים עליו ולהרגו. "מדוע אסתר הכניסה את המן לערב המיוחד שלי ושלה?", אומר אחשורוש בליבו, "יכול להיות שהוא מנסה להשתלט על בית המלוכה?"

במרכז לבטים אלו, נכנס המן להודיע שהכין עץ למרדכי על שלא השתחוה לו אך הוא לא הספיק להגיד את דבריו והמלך שואל אותו: "מה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו?", כי רצה לגמול למרדכי על הטובה שעשה עימו. התשובה של המן היתה ממש לא במקום! המן מראה את רצונו ללבוש את בגדי המלך ולרכב על סוס. אחשורוש בנקודה זו כבר יותר מסתם חושד ומבין שהמן מנסה לקחת את כסא המלוכה ולכן מצווה אותו שיגמול הוא את הכבוד למרדכי. ופה מתחיל החלק היפה בפרשה...

במשתה היין מציגה אסתר את המן כאיש צר ואויב. אחשורוש יוצא לחצר גינת ביתן המלך ורואה שהגינות הקבוע הוחלף. כששאל לפשר הדבר, ענו לו שהמן ציוה כן. אחשורוש חושב בליבו – "המן מנסה להשתלט לי על המלוכה? על חלוקת התפקידים? אני המלך פה!" (חז"ל מסבירים שאותו גינות אחר היו מלאכים בדמות אנשים). כשהוא נכנס להתייעץ עם אשתו על כך הוא מגלה את המן ששוב על ברכיו על מיטתם ליד אסתר בבקשת תחנונים שתסלח לו. אך המלך מתרחק על המן – "הגם לכבוש המלכה עימי בבית?!" באמצע ההלם החזק שתוקף את אחשורוש צץ חרבונה (יש מרבותינו שמסבירים שהוא היה אליהו הנביא³) ומוסיף עץ גדול למדורה הבווערת. המן הכין עץ תלות בו את מרדכי על כך שלא השתחוה לו. פה אחשורוש מרכיב לעצמו תמונה ברורה של כל הסיפור. ראשית מתכנן לשכר אותו במשתה, אחר כך מחליף לו את הגינות ועכשיו הוא מוציא להורג. מי הרשה לו בכלל? וגם אם כן, המן הוא המלך שצריך להשתחוות לו? אחשורוש הוא המלך בממלכה! אחרי כל זאת, הוא מנסה לכבוש את אשתו על מיטת המלך והמלכה? ! אחשורוש מבין שהמן חוגג על טבעת המלך ומנסה להשתלט על המלוכה ולהפיל אותו.

³ עיין ב'אליה רבה' או"ח סימן תר"צ בשם מהרי"ל.

נפקא מינה חשובה לחיים

בעצם, כשאנו מסתכלים על סיפור המגילה אפשר לחשוב שכל הדברים שקורים לפני "נקודת המפנה", הם קטעים נחמדים שמספרים לנו על היסטוריית בית המלוכה בשושן הבירה. יסוד אמוני ניתן ללמוד ממגילת אסתר על החיים שלנו. ההשגחה העליונה היא מדוקדקת ומכוונת הכל, כל מקרה הוא חלק ממערכת שלימה, ממהלך שלם, שתכליתו אחת: להביא את הכל לשלימות על הצד הטוב ביותר. כמו שאם נסתכל למשל על זריעת החיטה ואכילת הלחם נבין שתכלית כל הטיפול בחיטה הוא לטובה. אבל אם נבחן שלב אחר שלב הוא יראה לנו תמוה מאוד: ראשית, שמים זרע שירקב באדמה. עד שהוא כבר מצמיח פרי, האדם קוצר ומפסיק לו את החיים. למה? ולא עוד אלא שאחר כך הוא טוחן אותו, שופך עליו מים ועל ידי כך עושה ממנו סוג של בוץ. ואחרי כל זה האדם שורף אותו בתנור!

אבל אם נסתכל על הכל כמהלך שלם של זריעת החיטה לשם כך שהאדם יאכל וישבע מזה, ממילא מובן איך כל פרט נצרך וטוב ביותר. כך גם בהשגחה של יתברך שמו. אנו, מהצד, רואים רק חלק מהפאזל. אך הכל מצטרף לתוכנית אחת שתכליתה לטובה.

לא רק בימים ההם אלא גם בזמן הזה

ניסים כאלו לא קורים רק בתקופת התנ"ך. נסתכל על הקמת המדינה שלנו, למשל. איך תוך תקופה קצרה יחסית (לעומת זמן רב של פיזור בגולה), קמה מדינה לעם היהודי תוך כדי קיבוץ גליות בעליות השונות. כל המלחמות שה' גאל אותנו מידי הצוררים אותנו מכל ארבע רוחותינו ולולא ה' עוזרנו, אין אנו היינו יכולים להם. העובדות מתנאי המערכה במלחמות כגון: יחס הנשקים, יחס הכוחות, יחס איכות כושר הלחמים וכו' יעידו ללא ספק על התערבות אלוהית.

יהי רצון ש'אתחלתא דגאולה' זו, תביא בקרוב את הגאולה לה אנו מייחלים בכל יום!

W M	<p>ויאמר המלך לאסתר במשתה היין מה שאלתך וינתן לך</p> <p>רמוז יש כאן, שישראל נענים לא רק בשעת תפילתם, כי אם בשעת חדוה של קדושה, כאשר הם מתכנסים ל"משתה היין" – לסעודת רעים, אז אומר המלך ה' לאסתר, לכנסת ישראל: מה שאלתכם – וינתן לכם, מה בקשתכם – ותעש.</p> <p>רבי מנחם מנדל מקוצק</p>	W M
--------	---	--------